خراسان روزنامه صبح ایران
شنبه ۲۲ مهر ۱۳۹۶ . ۲۳ محرم ۱۴۳۹ . شماره ۱۹۶۵۷

نیفیو: اقناع سایر کشورها برای پیروی از آمریکا علیه ایران بسیار دشوار است

مهر- ریچارد نیفیو عضو سابق تیم مذاکره کننده آمریکا تأکید کرد: ایران- طبق اعلان آژانس بین المللی انرژی اتمی- در تطابق با توافق نامه پادمان منع اشاعه هسته ای و برجام عمل می کند. این شرایط امکان اقناع سایر کشورها به پیروی از آمریکا را (درباره وضع تحریم ها) بسیار دشوار می کند. وی افزود: وضع تحریم های مشابه حتی با این ادعا که هدفِ آن ها تقویت روند مقابله با حمایت ادعایی ایران از تروریسم، نقض حقوق بشر و... است، ناقض برجام است.

دیدگاه

ترامپ در پی برانگیختن احساسات منفی علیه تهران است

تناقض آشکار در استدلال مخالفان برجام

پل آر. پیلار استاد دانشگاه و عضو سابق آژانس اطلاعات مرکزی آمریکا (CIA) است که ۲۸ سال در این نهاد خدمت کرده است. وی اکنون عضو ارشد غیرمقیم مرکز مطالعات امنیتی دانشگاه جورج تاون و همچنین محقق مرکز اطلاعات و امنیت قرن ۲۱ موسسه بروکینگز است. او در مقاله ای در لوبلاگ استدلال های ترامپ و مخالفان برجام را به نقد می کشد و معتقد است برهم زدن برجام باعث بد ترشدن شرایط در منطقه خواهد شد.

بهانه بزرگ منتقدانی که در صدد لغو توافق نامه هسته ای ایران هستند، که به طور رسمی برجام خوانده می شود، این است که ایران اقدامات دیگری به ویژه در خاورمیانه انجام می دهد که غیر قابل قبول است. این چنین انتقاداتی برخلاف این که اقدامات ذکر شده، جزو مفاد برجام نیست و به توافق نامه ربطی ندارد، به طور آزادانه مطرح می شود. استدلال هایی از این دست، به اندازه دیگر استدلال های منتقدانی که انتقادات شان شرایط برجام را در بر نگرفته و به دلایل دیگر قصد لغو هر گونه توافق نامه ای را با ایران، جدا از موضوع و بندهای آن دارند، فریبکارانه است. اما مشخصاً، دقیقاً به همین دلایلی که مخالفان مطرح می کنند، مرگ برجام شرایط را بهتر نمی کند.

اقدامات نامطلوب ایران معمولا با استفاده از اصطلاحات مبهم و غیرشفاف توصیف می شود، مثلا رفتار "شنیع، بدخیم و بی ثبات کننده". معمولا این اصطلاحات در بحث درباره ایران استفاده می شود و دلیل آن معمولا ناتوانی در قرار دادن دسته مشخصی از اقدامات ایران در این طبقه است. اما اگر فرض کنیم چنین مفهومی به صورت مشخص وجود دارد، باید دید که چگونه به توافق نامه هسته ای مربوط می شود.

یکی از اهداف مخالفان در به کارگیری این اصطلاحات، برانگیختن احساسات عاطفی منفی راجع به ایران است که به مردم بقبولانند هر گونه قراردادی با ایران، عملی نادرست و غیراخلاقی است. اما در سیاست نباید عواطف و علاقه نقش داشته باشد.

در طول تاریخ، بیشتر توافق نامه های بین المللی با اهمیت، با مخالفان امضا شده است؛ و دلیل اهمیت زیاد آن ها نیز همین رسیدن به توافق با مخالفان است. مخالفان برجام همچنین سعی کرده اند تا تعهدات ایران را به گونه ای گسترده تر از چیزی که در توافق نامه آمده است نشان دهند تا بتوانند برخلاف تایید مکرر بازرسان بین المللی، ایران را به نقض قرارداد متهم کنند. در این راهبرد، ترامپ از اصطلاح "روح" توافق نامه صحبت می کند که به حدی مبهم و گسترده است که می تواند هر چیزی را در بر گیرد.

دستاویز صف طولانی مخالفان برجام به همراه ترامپ، جمله ای است که در مقدمه برجام آمده و این طور نوشته شده است: "دوطرف توافق نامه پیش بینی می کنند که اجرای کامل برجام، موجب برقراری صلح و امنیت محلی و بین المللی شود." مشخصا این جمله، کلیشه ای متداول است که به مذاکره کنندگان نشان می دهد تلاششان ارزشمند بوده است. بدیهی است که چنین جمله ای بر ایران تعهدات اضافه تحمیل نمی کند، همان گونه که در ۱۵۹ صفحه این توافق نامه، نامی از آن برده نشده است.

اما اگر فرض بر این باشد که برهم زدن صلح و آسایش خاورمیانه، باعث نقض برجام می شود، کدام یک از دوطرف بیشتر برجام را نقض کرده است؟ اگر واقعا درباره {آن چه} رفتار شنیع، بدخیم، و بی ثبات کننده ایران {نامیده می شود} نگران باشیم، باید این سوال را مطرح کرد که آیا این مشکل باوجود برجام حادتر می شود یا بدون آن. یک پاسخ این است که چنین رفتاری در صورتی بیشتر موجب نگرانی است که مسیر سلاح هسته ای ایران که اکنون به واسطه برجام بسته شده، بار دیگر باز شود.

پاسخ دیگر آن است که حفظ یا لغو برجام باعث واکنش ایران و ایجاد چنین رفتاری خواهد شد. مخالفان معتقدند که باز شدن منابع مالی باوجود برجام، باعث می شود ارز موجود در حساب دولت در راه های ذکر شده خرج شود، اما این دسته از افراد تمامی تاثیرهای ایجاد شده در سیاست خارجی ایران را فراموش کرده و فرض می کنند تمام ریال های حساب دولت، صرف رفتارهای شنیع، بدخیم و بی ثبات کننده می شود.

رویکرد بهتری که در پاسخ به این سوال می توان اتخاذ کرد این است که در نظر بگیریم ایران در کدام شرایط بیشتر تحریک به یک چنین رفتاری می شود؟ ایرانی که به جامعه بین المللی مجدد ملحق شده، یا ایرانی که به انزوا کشیده شده باشد و تمامی راه های مذاکره بر روی آن بسته باشد. پاسخ این سوال واضح است.

اگر قرار بود رفتار بد ایران به واسطه برجام شدت پیدا کند، باید تاکنون شاهد آن می بودیم. بلکه برعکس، رفتار ایران پس از برجام بهبود پیدا کرده است و بسیاری از توصیفات مخالفان از رفتار بد ایران، به پیش از برجام و برداشته شدن تحریم ها باز می گردد. مشخصا بدون توجه به نتیجه، این مخالفان در سال های آینده نیز با برجام مخالفت خواهند کرد. حتی اگر این قرارداد لغو شود، این منتقدان حتما باز هم نتیجه خواهند گرفت که با لغو برجام، رفتار شنیع، بدخیم و بی ثبات کننده ایران کاهش یافته است.

منبع: دیپلماسی ایرانی

بررسی ابعاد بازگشت پذیری برنامه هسته ای ایران به لحاظ زمانی

بازگشت برق آسا

هادی محمدی- بیش از یک سال است که دونالد ترامپ از زمان تبلیغات انتخاباتی و مدتی که رئیس جمهور آمریکا شده بر طبل افتضاح بودن برجام برای ایالات متحده و بی فایده بودن آن می کوبد و با عبارات مختلف خواهان پاره شدن این توافق یا خروج از آن است. از سوی دیگر اروپا و دیگر طرف های درگیر در مذاکرات می گویند برجام مفید بوده و به قول خودشان دستاوردهایی برای انحراف نیافتن جمهوری اسلامی به سوی تسلیحات اتمی داشته است. روزهای اخیر هم اوج این لفاظی ها را شاهد هستیم اما چرا آمریکای ترامپ همچنان مردد در بازگرداندن تحریم ها و خروج عملی از برجام است و اروپای نیمه متحد همچنین چیزی را نمی خواهد؟ حرف جالبی که به نظر می رسد نتیجه و عصاره جلسه سه شنبه شب هیئت نظارت بر برجام در تهران باشد را علی لاریجانی در آستانه سفر به مسکو زد و گفت: "ایران نگرانی بابت خروج آمریکا از برجام و لغو این توافق ندارد". علی اکبر صالحی نیز این بار با صراحت اعلام کرد یا همه به برجام عمل می کنند یا هیچ کس، این دو موضع گیری در آستانه سخنرانی ترامپ درباره نحوه مهار جمهوری اسلامی، نشان می دهد تهران به این نتیجه رسیده که دستش در برابر هر اتفاق احتمالی در دو ماه آینده خالی نیست و اهرم هایی دارد که می تواند معادله بازی را تا حد زیادی به نفع خویش تغییر دهد. نگارنده در این زمینه و از زاویه توان بازگشت پذیری هسته ای کشورمان به موضوع پرداخته تا ببینیم در صورت رسیدن به خط پایان گفت و گوها و ایزنی های دیپلماتیک و جواب ندادن راهکارهای حقوقی درج شده در بندهای ۳۶ و ۳۷ برجام درباره کمیسیون مشترک و شورای امنیت سازمان ملل، چگونه می توانیم همان عاملی که تا امروز مهم ترین دلیل تردید واشنگتن در بر هم زدن برجام بوده و اروپایی ها را نگران کرده، فعال کنیم. قبل از هر چیز به عنوان کسی که برای تهیه ویژه نامه "صنعت هسته ای؛ شاهکار ایرانی" در تابستان سال ۹۴ و در همان روزهای داغ مذاکرات وین از تمامی تاسیسات صنعت هسته ای به ویژه چرخه سوخت بازدید داشتم باید اعتراف کنم دارایی و تاسیسات موجود کشورمان به منظور ذخایر اورانیومی و توان کمیتی در عین وجود توان کیفی، برای تولید سوخت برق نیروگاهی بسیار پایین بوده و برای رسیدن به آن مرحله راه طولانی و سختی در پیش است اما همین وضعیت موجود نیز در حدی برآورد می شود که می تواند به راحتی برای طرف مقابل نگرانی هایی از نظامی شدن برنامه هسته ای ایران ایجاد کند. مطابق برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) کشور ما در سه حوزه فنی دچار محدودیت عمده است اول کاهش تعداد سانتریفیوژها در فردو و نطنز، دوم کاهش ذخایر اورانیوم غنی شده و توقف غنی سازی بالای ۳/۶۷ درصد در فردو و نطنز و سوم اسقاط کالندریای قلب راکتور آب سنگین اراک. در کنار این سه محدودیت، محدودیت هایی نیز در حوزه تحقیق و توسعه داشتیم که عملا با توجه به طولانی بودن این کار و زمان بندی موجود در برجام، محدودیت چشمگیری نخواهد بود. همچنین دولت جمهوری اسلامی ایران قبول کرد تا زمان ارائه گزارش نهایی آژانس در مورد صنعت هسته ای ایران یا پایان مدت هشت ساله مندرج در برجام و تصویب لغو تحریم های کنگره آمریکا در کنگره، پروتکل الحاقی به پادمان را بدون تصویب در مجلس شورای اسلامی به صورت داوطلبانه اجرا کند.

نمونه ای از سانتریفیوژهای ایران

■ ۳ عکس العمل پیش روی ایران در بازگشت پذیری

با این اوصاف به نظر می رسد ایران می تواند در صورت برهم خوردن برجام و رسیدن به این نتیجه توسط هیئت نظارت بر برجام که ادامه اجرای آن بدون آمریکا فایده چندانی نداشته و عملا نمی تواند ما را از این توافق منتفع کند، سه دسته عکس العمل در حوزه بازگشت پذیری شامل اقدامات برق آسا و سریع، اقدامات میان مدت و اقدامات نسبتا طولانی مدت انجام دهد. ایران از روز ۲۶ دی ماه سال ۹۴ به اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی از جمله کد ۳/۱ اقدام کرده که به معنی برخی دسترسی های خاص برای آژانس است که در حوزه اقدامات برق آسا، توقف این اقدام به همراه کاهش بازرسان و تعداد بازرسی ها می تواند سریع ترین و در عین حال یکی از برگ های مهم ما در بازگشت پذیری باشد، چرا که با این کار در عین ادامه همکاری قانونی و پادمانی با آژانس، توقف اقدام داوطلبانه ایران، می تواند هراس بزرگی را در طرف مقابل ایجاد کند. همچنین طبق برجام در سایت غنی سازی فردو ۱۰۴۴ سانتریفیوژ نسل اول قرار گرفته که همگی آماده تزریق گاز UF6 با غنای طبیعی هستند، حتی دو آبشار از این تعداد در دو سال گذشته به چرخش خود بدون تزریق گاز اورانیوم ادامه می دادند. پیش از توافق ژنو در پاییز ۹۲، در فردو کار تولید اورانیوم با غنای ۲۰ درصد برای تولید سوخت صفحه ای راکتور تهران صورت می گرفت که به گفته رئیس سازمان انرژی اتمی و دیگر متخصصان سازمان، زمان رسیدن دوباره فردو به غنی سازی ۲۰ درصد کمتر از پنج روز است. حتی شنیده شده این اقدام می تواند در سه روز هم انجام شود. موضوع رسیدن فردو به غنی سازی ۲۰ درصد جزو آن دسته فعالیت های بازگشت پذیری سریع به حساب می آید. این کار در نطنز نیز با فاصله زمانی بیشتری امکان پذیر است اما به دلیلی که در ادامه گفته خواهد شد، نطنز احتمالا قرار است به صورت دیگری پاسخ بد عهدی آمریکا را بدهد. در حوزه اقدامات میان مدت که ممکن است دو تا سه ماه به طول بینجامد می توان به افزایش ظرفیت غنی سازی در نطنز اشاره کرد. طبق برجام، در سایت غنی سازی نطنز ۵۰۶۰ ماشین غنی سازی تا ۳/۶۷ درصد غنی سازی می کنند اما همان طور که در گذشته نیز مقامات کشورمان به ویژه صاحب نظران سازمان انرژی اتمی تاکید کرده اند برگشت پذیری در نطنز با ماشین های قدیمی نخواهد بود. هم اکنون حدود هزار ماشین از نوع IR2M در سالن B نطنز انبار شده که این ماشین ها مراحل تست خود را نیز پیموده اند و می توانند پس از نصب، پنج برابر ماشین های فعلی غنی سازی کنند یعنی با نصب هزار ماشین نسل دوم عملا ظرفیت غنی سازی ایران در نطنز دو برابر و بیشتر از میزان قبل از برجام خواهد شد اما این پایان داستان نیست زیرا ما حداقل یک زنجیره تست شده از ماشین های IR4 داریم و آماده تولید انبوه این ماشین نیز هستیم. این سانتریفیوژها پنج برابر ماشین نسل اول توان غنی سازی دارند و نصب شان می تواند ایران را به حدود ۱۱ هزار سو ظرفیت غنی سازی در نطنز برساند که حدود دو هزار سو بیش از بهار ۹۴ خواهد بود. در سایت فردو نیز علاوه بر داستانی که می تواند برای ۱۰۴۴ ماشین فعلی رخ دهد، عملا در نیم دیگری از سالن که امروز طبق برجام خالی شده می توان از ماشین های نسل جدید از جمله نسل شش (۱۰ سو غنی سازی) و حتی هشت (۲۰ سو غنی سازی) بهره برد که البته این موضوع زمان بیشتری نیاز دارد. ایران طبق ماده ۱۴ برجام موظف شده تا بیش از ۱۳۰ تن آب سنگین تولیدی خود را برای فروش به بازارهای جهانی عرضه کند، اتفاقی که هم نگرانی های طرف مقابل از انبار شدن آب سنگین در ایران را برطرف می کند و هم برای تولید با ارزش ما مشتری و خریدار پیدا می کند اما با برهم خوردن برجام ایران می تواند با توجه به تولید ۲۰ تن در سال تاسیسات آب سنگین خناب و این که آخرین گزارش آژانس از وجود حدود ۱۲۰ تن آب سنگین در داخل خبر می دهد، ظرف شش ماه از رقم ۱۳۰ تن نوشته شده در ماده ۱۴ عبور کند و به نوعی بازگشت پذیری میان مدت ما به حساب آید.

داخل راکتور اراک

مجتمع آب سنگین اراک

■ راکتور اراک زمان بندی ۱/۵ تا ۴ ساله

موضوع سوم که حداقل زمان یک و نیم تا سه ساله ای برای آن در نظر گرفته شده و در دسته اقدامات نسبتا بلند مدت قرار می گیرد، راکتور آب سنگین اراک است. این راکتور به دلیل تولید پلوتونیوم از جمله بزرگ ترین نگرانی های طرف مقابل و از خطوط قرمز پر رنگ آن ها به شمار می رفت. در این زمینه طبق نظر کارشناسان به دلیل باقی ماندن ابنیه و بیش از ۸۰ درصد ساختمان و ساختار مورد نیاز از راکتور قدیمی اراک، برای ساخت همان کالندریای قلب راکتور با همان ویژگی ها، نیاز به حداقل یک سال و نیم زمان است اما اگر کشورمان تصمیم بگیرد تا راکتور مدرن را به شیوه ای که طراحی مفهومی و پایه آن به پایان رسیده به اتمام برساند حداقل چهار سال زمان نیاز دارد ضمن این که درباره راکتور اراک که به صورت استثنایی دارای یک سند مجزا با امضای هر هشت مقام ارشد دخیل در مذاکرات است، گفته شده که در صورت برهم خوردن توافق هسته ای نیز این قرارداد قابلیت اجرا دارد. به اعتقاد نگارنده وجود چنین پاسخ های محکمی از سوی جمهوری اسلامی در حوزه فنی و ده ها اقدام ریز و درشت سیاسی، اقتصادی، نظامی و ... دیگر باعث شده تا کشورهای اروپایی از سویی بر باقی ماندن برجام تاکید کنند و از سوی دیگر آمریکایی ها نیز تردیدهای جدی در برهم زدن قطعی برجام داشته باشند. هر چند احتمالا با همان سیاست قبلی برای بی اعتبار کردن برجام و جلوگیری از منتفع شدن اقتصادی ایران از فواید برجام تحرکاتی را داشته باشد. دو ماه آینده روزهای سرنوشت سازی برای ۱+۵ و اتحادیه اروپا خواهد بود تا ثابت کنند تا چه میزان می توان روی امضا و تعهدات به اصطلاح جهان متمدن حساب کرد؟ تا چه میزان نهادهایی همچون آژانس بین المللی انرژی اتمی و هشت گزارش مدیر کل آن که تایید پایبندی تهران به تعهدات برجامی اش است نزد آن ها اعتبار دارد؟ روزهایی که باید منتظر بود، انتظاری بدون استرس برای تهران و مملو از نگرانی و شرمساری برای آن ها.

گاردین: تخریب های ترامپ در قبال ایران نادرست و تقلب آمیز است

روزنامه گاردین در یادداشتی با اشاره به موضوع برجام و با انتقاد از مواضع ترامپ در این باره تأکید می کند: «ترامپ کودکی خرابکار است که می خواهد اسباب بازی های مهد کودک را خراب کند اما بزرگسالان با کاری که او انجام می دهد موافق نیستند.» به گزارش دیپلماسی ایرانی، مایکل آکسورتی در یادداشتی در روزنامه گاردین درباره برجام می نویسد: «برجام به عنوان قرارداد کامل در حال کار است. سازمان بین المللی انرژی اتمی مسئول نظارت بر اجرای مقررات است و بازرسی های این سازمان آن ها را راضی نگه داشته و ادعا می کنند که ایران به تمامی تعهدات خود در برجام عمل کرده است. کشورهای دیگری که در این توافق نامه حضور دارند از جمله بریتانیا، آلمان، فرانسه، چین و روسیه نیز با آژانس موافق هستند و رضایت خود را اعلام کرده اند. اما دونالد ترامپ راضی نیست.» نویسنده مطلب در ادامه تصریح می کند: «واقعیت این است که برجام درباره مواردی که برای آن طراحی نشده است کاری نخواهد کرد. این معاهده کاری با توسعه موشکی ندارد. فشار برای مذاکره دوباره بر سر برجام اتمی تنها بر دشواری مذاکرات خواهد افزود و موفقیت آن امکان پذیر نیست.» نویسنده این مطلب در این یادداشت تأکید می کند: «دولت ایالات متحده هم کارهایی انجام داده است که می تواند به عنوان مخالفت با روح برجام در نظر گرفته شود. تلاش فعال ترامپ برای دلسرد کردن دیگر کشورها برای تجارت با ایران برخلاف لغو تحریم ها می تواند نقض شرایط توافق نامه باشد. اگر این تلاش در درازمدت موفق باشد باعث می شود که تقابل ایران و آمریکا در زمینه های دیگر هم بیشتر شود.» در ادامه این یادداشت با انتقاد از اظهار نظر برخی از مقامات آمریکایی تصریح شده است: «در مذاکره نمی توان شرایط را دیکته کرد. آن چه از نظر برخی مفسران در ایالات متحده توافق ناقص برجام نامیده می شود دیدگاهی نادرست و نابالغ است.»